

ARTISTIC AND PHILOSOPHICAL INTERPRETATION OF TIME AND HUMAN RESPONSIBILITY IN ALEXANDER FAYNBERG'S POEM "WORD"

Erkinboyeva Aziza Ruslonovna

Uzbekistan State World Languages University, Faculty of Foreign Language and Literature
(English), 2nd-year student azizaruslonovna@gmail.com

ABSTRACT

This article analyzes the artistic and philosophical interpretation of the value of words, their relation to time, and their significance in human life based on Alexander Faynberg's poem "Word". The poet's ideas about delayed words, human responsibility, emotional experiences, and tragic aspects of life are examined. Through selected lines from the poem, the consequences of untimely spoken words are deeply analyzed.

Keywords

word, time, delay, responsibility, spirituality, tragedy, artistic thinking, human.

ALEKSANDR FAYNBERG'NING "SO'Z" SHE'RIDA VAQT VA INSON MAS'ULIYATINING BADIY-FALSAFIY TALQINI

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada Aleksandr Faynbergning "So'z" she'ri asosida so'zning qadri, uning vaqt bilan bog'liqligi va inson hayotidagi ahamiyati badiiy-falsafiy jihatdan tahlil qilinadi. Shoirning kechikkan so'z orqali ifodalagan g'oyalari, insoniy mas'uliyat, ruhiy kechinmalar va hayotiy fojiaiviylik masalalari ilmiy asosda yoritiladi. She'r matnidan olingan misralar asosida so'zning o'z vaqtida aytilmasligi qanday ruhiy va ijtimoiy oqibatlarga olib kelishi tahlil etiladi.

Kalit so'zlar: so'z, vaqt, kechikish, mas'uliyat, ruhiyat, fojiaiviylik, badiiy tafakkur, inson.

ХУДОЖЕСТВЕННО-ФИЛОСОФСКИЙ АНАЛИЗ ДУХОВНОГО МИРА ЧЕЛОВЕКА И ПОИСКА СЧАСТЬЯ НА ОСНОВЕ СТИХОТВОРЕНИЯ АЛЕКСАНДРА ФАЙНБЕРГА «БЕРЕГ СЧАСТЬЯ»

АННОТАЦИЯ

В данной статье на основе стихотворения Александра Файнберга «Слово» анализируется художественно-философское значение слова, его связь со временем и роль в жизни человека. Рассматриваются идеи поэта о запоздалом слове, человеческой ответственности, духовных переживаниях и трагичности жизни. На основе строк стихотворения раскрываются последствия несвоевременно сказанного слова.

Ключевые слова

слово, время, опоздание, ответственность, духовность, трагедия, человек

Zamonaviy she'riyatda inson ruhiyati, vaqt va ma'naviy mas'uliyat masalalari muhim o'rin tutadi. Aleksandr Faynberg ijodi ana shu jihatlar bilan ajralib turadi. Uning she'rlarida oddiy hayotiy voqealar orqali chuqur falsafiy xulosalar beriladi. "So'z" she'ri ham shunday asarlardan biri bo'lib, unda so'zning o'z vaqtida aytilishi yoki kechikishi inson hayotida qanday

ahamiyatga ega ekani yoritilgan. Shoir soʻzni oddiy nutq vositasi sifatida emas, balki insonning ruhiy olami, vijdoni va hayotiy qarorlarini belgilovchi kuch sifatida tasvirlaydi. Ushbu maqolada sheʼr misralari asosida soʻz va vaqt munosabati ilmiy tahlil qilinadi.

Poyezd kechikishi oddiy voqea,
Samolyotni kutib ichikadi koʻz.
Haqiqiy baxtsizlik, katta fojia –
Mabodo kechiksa kutilyotgan soʻz.

Mazkur misralarda shoir oddiy hayotiy hodisalar orqali muhim falsafiy xulosaga keladi. Poyezd yoki samolyotning kechikishi inson uchun muammo boʻlishi mumkin, ammo bu vaqtinchalik noqulaylikdir. Shoir bu oddiy kechikishlarni inson hayotidagi haqiqiy fojiga qarama-qarshi qoʻyadi. Asl fojia holat — bu soʻzning kechikishi. Bu yerda “soʻz” oddiy gap emas, balki sevgi izhori, kechirim, minnatdorchilik yoki oxirgi vidolashuv boʻlishi mumkin. Demak, shoir vaqtni insoniy munosabatlar mezonida baholaydi.

Soʻngan gulxan uzra boʻlgandek pushmon,
Kimsasiz kulbaga boqqandek mahzun.
Kechikkan soʻz gʻarib, yigʻlaydi yomon,
Uni kecha kutgan odamlar uchun.

Bu misralarda shoir kechikkan soʻzning ruhiy ogʻirligini tasvirlaydi. “Soʻngan gulxan” obrazi — umidning soʻnishini bildiradi. “Kimsasiz kulba” esa yolgʻizlik va tashlandiq holat ramzi. Kechikkan soʻz “gʻarib” deb taʼriflanadi. Bu juda chuqur metafora. Chunki kechikkan soʻz oʻz manziliga yetgan boʻlsa ham, endi u hech kimga kerak emas. Uni kutgan inson allaqachon ketgan yoki uning ehtiyoji yoʻqolgan. Bu hol insoniy munosabatlarda vaqtning naqadar muhim ekanini koʻrsatadi.

Kechikkan soʻz bois oʻrmonlar yetim,
Bepoyon yerlarning peshonasi shoʻr.
Qabrlar qoshida soʻz ham besoʻz, jim,
Ruhlar bezovta-yu qismat koʻzi koʻr.

Bu misralar sheʼrning eng chuqur falsafiy nuqtasidir. Shoir kechikkan soʻzning taʼsirini butun borliqqa yoyadi. “Oʻrmonlar yetim” — tabiat ham gʻamgin holga tushadi. Bu umumlashma orqali shoir insoniy kechinmalarni kosmik darajaga olib chiqadi. “Qabrlar qoshida soʻz ham jim” degan satr esa nihoyatda kuchli. Bu yerda soʻzning kechikishi oʻlim bilan bogʻlanadi. Yaʼni, aytilmagan soʻz abadiy yoʻqotiladi. Endi uni aytishning imkoniyati yoʻq. Bu misra insonni oʻylantiradi: baʼzi soʻzlar kechiksa, ular hech qachon aytilmaydi.

Aleksandr Faynberg ushbu sheʼrda “soʻz” tushunchasiga juda katta maʼno yuklaydi. Shoir uchun soʻz oddiy nutq vositasi emas, balki insonning ichki dunyosi, vijdoni, his-tuygʻulari va munosabatlarini ifodalovchi asosiy vositadir. Inson qalbida paydo boʻlgan fikr, tuygʻu va kechinmalar aynan soʻz orqali tashqi olamga chiqadi. Shuning uchun ham soʻz insonning ichki olami bilan tashqi hayoti oʻrtasidagi bogʻlovchi koʻprik hisoblanadi. Sheʼrda soʻzning eng muhim jihatlaridan biri — uning vaqt bilan bogʻliqligidir. Shoir shuni koʻrsatadiki, soʻz oʻz vaqtida aytilgandagina qadrli boʻladi. Agar u kechiksa, oʻz ahamiyatini yoʻqotadi. Masalan, kechirim soʻrash kerak boʻlgan paytda aytilmagan soʻz keyinchalik aytilsa ham, u avvalgi taʼsirini bermaydi. Yoki sevgi izhori kechiksa, u inson hayotidagi eng muhim imkoniyatni yoʻqqa chiqarishi mumkin. Shoir soʻzning kechikishini katta fojiga tenglashtiradi. Chunki kechikkan soʻz inson hayotida oʻzgartirib boʻlmaydigan oqibatlarga olib keladi. Baʼzan insonlar

bir-biriga aytishi kerak bo'lgan gaplarni aytmay qoladi. Vaqt o'tadi, imkoniyat yo'qoladi, natijada bu so'zlar ichda qolib ketadi. Bu esa insonda afsus, armon va ruhiy og'riqni keltirib chiqaradi. She'rda "kechikkan so'z" tushunchasi orqali shoir insoniy munosabatlarning nozikligini ko'rsatadi. Har bir so'z o'z vaqtida aytilishi kerak. Aks holda, u kerakli manzilga yetib bormaydi yoki hech kimga kerak bo'lmay qoladi. Bu yerda so'z inson hayotidagi imkoniyatga o'xshatiladi: vaqtida foydalanilsa, foyda beradi, aks holda yo'qoladi. Yana bir muhim jihat shundaki, so'z insonning axloqiy mas'uliyati bilan ham bog'liq. Inson ba'zan so'z aytishdan qo'rqadi, tortinadi yoki e'tiborsizlik qiladi. Ammo aynan shu aytilmagan so'z keyinchalik katta muammolarga sabab bo'lishi mumkin. Demak, so'z aytish — bu ham ma'naviy javobgarlikdir. Shoir she'r davomida so'zning qadrini yanada oshiradi va uni hayotiy zarurat sifatida ko'rsatadi. Inson hayotida ba'zi so'zlar bor — ular kechiktirib bo'lmaydi. Masalan, "kechir", "rahmat", "men seni yaxshi ko'raman" kabi so'zlar insonlar o'rtasidagi munosabatlarni mustahkamlaydi. Agar bu so'zlar aytilmasa, insonlar o'rtasida sovuqlik paydo bo'ladi. She'rning eng chuqur ma'nolaridan biri shundaki, aytilmagan yoki kechikkan so'z abadiy yo'qoladi. Ayniqsa, o'lim bilan bog'liq holatlarda bu yanada yaqqol ko'rinadi. Inson hayotdan o'tib ketgach, unga aytilmagan so'zlar ortga qaytmaydi. Bu esa insonni chuqur o'ylantiradi va hayotning qadriga yetishga undaydi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaev, B. Adabiy tahlil asoslari. – Toshkent: Fan, 2018.
2. Eshonqul, N. Adabiy tafakkur va ma'naviyat. – Toshkent: Sharq, 2020.
3. Faynberg, A. Izbrannoye. – Moskva: Khudozhestvennaya literatura, 1985.
4. Karimov, M. Zamonaviy adabiyot muammolari. – Toshkent: Akademnashr, 2019.
5. Lotman, Yu. Struktura khudozhestvennogo teksta. – Moskva: Nauka, 1998.
6. Mamajonov, Z. Adabiy aloqalar nazariyasi. – Toshkent: Fan, 2017.
7. Mirzayev, S. She'riyat va ruhiyat. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021.
8. Rahimov, D. Badiiy tafakkur asoslari. – Toshkent: Yangi asr avlodi, 2016.

